

2021: ఏపీ హైకోర్టు:17860

అమరావతిలో ఏపీ హైకోర్టులో..

W.P.Nos.19499, 2016 యొక్క 19514, 2017 యొక్క 17464, 2018 యొక్క 19797

మరియు 2019 యొక్క 7075 మరియు 2021 యొక్క 10722 W.P.No.19499

మధ్య:

1. ఇటిక్యాల నాగేశ్వరరావు, శివపుజారి కేశవయ్య, దొర్నిపాడు గ్రామం మరియు మండలం, కర్నూలు జిల్లా

ఇటిక్యాల ఉమామహేశ్వరయ్య ఎస్/ఓ. శివపుజారి కేశవయ్య ఆర్/ఓ. దొర్నిపాడు గ్రామం మరియు మండలం, కర్నూలు జిల్లా.

... అర్జీదారు

మరియు

1. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం, దాని ప్రెసిపల్ సెక్రెటరీ,

రెవెన్యూ (దేవాదాయ) శాఖ, సచివాలయ భవనాలు, హైదరాబాద్.

2. హైదరాబాద్ లోని బొగ్గులకుంటలో ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర దేవాదాయ శాఖ కమిషనర్.

3. డిప్యూటీ కమిషనర్, దేవాదాయ శాఖ, కర్నూలు జిల్లా

4. అసిస్టెంట్ కమిషనర్, దేవాదాయ శాఖ, కర్నూలు జిల్లా

5. శ్రీ సిద్ధేశ్వర స్వామి దేవస్థానం, దొర్నిపాడు గ్రామం మరియు మండలం, దాని కార్యనిర్వహణాధికారిచే ప్రతినిధి.

... ప్రతివాదులు

తీర్పు వెలువడిన తేది : 08-09-2021

గౌరవనీయ జస్టిస్ ఆర్.రఘునందన్ రావు

1. స్థానిక వార్తాపత్రికల రిపోర్టర్లు : అవును/కాదు

తీర్పులు చూసేందుకు అనుమతించవచ్చా?

2. తీర్పు కాపీలను మార్క్ చేయవచ్చా : అవును/కాదు

లా రిపోర్టర్లు/జర్నల్స్ కు:

3. లార్జిస్ ఫెయిర్ కాపీని చూడాలనుకుంటున్నారా : అవును /కాదు

తీర్పు గురించి?

అమరావతిలో ఏపీ హైకోర్టులో..

గౌరవనీయ జస్టిస్ ఆర్.రఘునందన్ రావు

W.P.Nos.19499, 2016 యొక్క 19514, 2017 యొక్క 17464, 2018 యొక్క 19797
2019 యొక్క 7075 మరియు 2021 యొక్క 10722 %తేదీ: 08.09.2021 W.P.No.19499
of 2016

మధ్య:

1. ఇటిక్యాల నాగేశ్వరరావు, శివపుజారి కేశవయ్య, దొర్నిపాడు గ్రామం మరియు మండలం,
కర్నూలు జిల్లా

ఇటిక్యాల ఉమామహేశ్వరయ్య ఎస్/ఓ. శివపుజారి కేశవయ్య ఆర్/ఓ. దొర్నిపాడు గ్రామం మరియు
మండలం, కర్నూలు జిల్లా.

... అర్జీదారు

మరియు

1. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం, దాని ప్రధాన కార్యదర్శి, రెవెన్యూ (దేవాదాయ) శాఖ, సచివాలయ భవనాలు,
హైదరాబాద్.

2. హైదరాబాద్ లోని బొగ్గులకుంటలో ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర దేవాదాయ శాఖ కమిషనర్.

3. డిప్యూటీ కమిషనర్, దేవాదాయ శాఖ, కర్నూలు జిల్లా

4. అసిస్టెంట్ కమిషనర్, దేవాదాయ శాఖ, కర్నూలు జిల్లా

5. శ్రీ సిద్ధేశ్వర స్వామి దేవస్థానం, దొర్నిపాడు గ్రామం మరియు మండలం, దాని కార్యనిర్వహణాధికారిచే ప్రతినిధి.

... ప్రతివాదులు

పిటిషనర్ల తరపు న్యాయవాది ఎం విద్యాసాగర్, డి.సుదర్శన్ రెడ్డి

1 నుంచి 4 వరకు ప్రతివాదుల తరపు న్యాయవాది : దేవాదాయ శాఖకు జీపీ

ప్రతివాది నెం.5 కొరకు న్యాయవాది : శ్రీ జి.రమణారావు స్టాండింగ్ కౌన్సిల్

రిఫర్ చేసిన కేసులు:

1. ఏఐఆర్ 1996 ఎస్సీ 1765

2. ఏఐఆర్ 1997 ఎస్సీ 3702

గౌరవనీయ జస్టిస్ ఆర్.రఘునందన్ రావు

W.P.Nos.19499, 2016 యొక్క 19514, 2017 యొక్క 17464, 2018 యొక్క 19797

2019 యొక్క 7075 మరియు 2021 యొక్క 10722

సాధారణ ఆర్డర్:

ఈ రిట్ పిటిషన్లను 5వ ప్రతివాది-దేవాలయానికి చెందిన అర్చకుల కుటుంబాలకు చెందిన రెండు శాఖల సభ్యులు దాఖలు చేశారు. ఈ రిట్ పిటిషన్లు ప్రధానంగా చట్టం మరియు వాస్తవం యొక్క అవే సమస్యలను లేవనెత్తుతాయి మరియు ఈ ఉమ్మడి ఉత్తర్వు ద్వారా పరిష్కరించబడుతున్నాయి.

2. శ్రీ సిద్ధేశ్వరస్వామి దేవస్థానం, దొర్నిపాడు గ్రామం మరియు మండలం, కర్నూలు జిల్లా, 5 వ ప్రతివాది, 5 వ ప్రతిస్పందక-ఆలయానికి చెందిన వంశపారంపర్య అర్చకుల ఆధీనంలో ఉన్న 66.85 సెంట్ల భూమితో సహా వివిధ రకాల భూమికి యజమాని. 1970లో భూముల పంపకాలకు సంబంధించి అర్చక కుటుంబాలకు, దేవదాయ శాఖకు మధ్య కొన్ని వివాదాలు తలెత్తాయి. ఈ వివాదాన్ని రాజీ ద్వారా పరిష్కరించారు, ఇది దేవదాయ శాఖ జాయింట్ కమిషనర్ ప్రొసీడింగ్స్ లో 07.04.1971 నాటి ఆర్.డి.ఎస్.నెం.19775/70-07 ప్రొసీడింగ్స్ లో నమోదు చేయబడింది, దీనిలో అర్చకుల వాటాను 40.78 సెంట్లుగా నిర్ణయించారు మరియు ఆలయ వాటాను 26.14 సెంట్లుగా నిర్ణయించారు. ఈ ప్రొసీడింగ్స్ ఆధారంగా దేవదాయ శాఖ కమిషనర్ 04.07.1973 నాటి ఆర్డర్ నెం.ఎ3/2089/70/4లో ప్రొసీడింగ్స్ జారీ చేశారు. అర్చకుల వాటాకు చెందిన భూమిని రెండు భాగాలుగా విభజించి శివపుజారి తిక్కయ్య శాఖకు ఏసీ.19.05 1/2 సెంట్లు, శివపుజారి వీరభద్రయ్య శాఖకు ఏసీ.17.25 1/2 సెంట్లు కేటాయించారు. 5వ ప్రతిస్పందక ఆలయంలో అర్చకోత్సవం నిర్వహించినందుకు ప్రతిఫలంగా ఈ భూములను అర్చక కుటుంబాలకు చెందిన రెండు శాఖలకు కేటాయించారు.

3. 2016 సంవత్సరంలో, ఈ కుటుంబంలోని ఒక సభ్యుడు 2016 డబ్ల్యు.పి.నెం.19514 ద్వారా 5వ ప్రతివాది-దేవాలయ కార్యనిర్వహణాధికారి బహిరంగ వేలం నిర్వహించడం, ఆ శాఖ ఆధీనంలో ఉన్న 15.10 సెంట్ల లీజు హక్కులను కోల్పోవడంపై కోర్టును ఆశ్రయించారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ ధార్మిక, హిందూ ధార్మిక సంస్థలు, దేవదాయ చట్టం 1987 (సంక్షిప్తంగా 'చట్టం') అమల్లోకి వచ్చిన

తర్వాత కూడా వంశపారంపర్య అర్చకులు తమకు కేటాయించిన భూములను తమ ఆధీనంలో ఉంచుకుని, 5వ ప్రతివాది ఆలయంలో అందించే అర్చకత్వ సేవలకు ప్రతిఫలంగా ఆ భూముల నుంచి జీవనోపాధి, జీవనోపాధి పొందే హక్కు ఉందని పిటిషనర్ వాదించారు. 20.06.2016 నాటి మధ్యంతర ఉత్తర్వుల ద్వారా తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాలకు హైదరాబాద్ లోని పూర్వపు హైకోర్టు సదరు భూమి లీజు హక్కుల వేలానికి మధ్యంతర స్టే ఇచ్చింది.

4. శ్రీ శివపుజారి తిక్కయ్య శాఖ సభ్యులు 2016 డబ్ల్యు.పి.నెం.19499 ద్వారా ఏ.సీ.19.05 1/2 సెంటు లీజు హక్కులను వేలం వేయడాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ ఇదే విధమైన పిటిషన్ ను ఆశ్రయించారు. వేలం ద్వారా వచ్చిన మొత్తాన్ని వడ్డీతో కూడిన ఫిక్స్ డ్ డిపాజిట్ లో జమచేయాలని 20.06.2016న జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల ద్వారా తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాల ఉమ్మడి హైకోర్టు ఉమ్మడి హైకోర్టు సింగిల్ జడ్జి 20.06.2016న జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల్లో పేర్కొన్నారు.

5. 05.06.2017న నిర్వహించ తలపెట్టిన వేలాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ శ్రీ శివపూజారి తిక్కయ్య శాఖకు చెందిన మరో సభ్యుడు 2017 డబ్ల్యు.పి.నెం.17464 దాఖలు చేశారు. వేలం ద్వారా వచ్చిన మొత్తాన్ని ఫిక్స్ డ్ డిపాజిట్ లో జమచేయాలని ఆదేశాలు జారీ చేస్తూ తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాల ఉమ్మడి హైకోర్టు సింగిల్ జడ్జి 02.06.2017న ఉత్తర్వులు జారీ చేశారు.

6. 18.06.2018న నిర్వహించ తలపెట్టిన వేలానికి వ్యతిరేకంగా రిట్ పిటిషనర్ 2017 డబ్ల్యు.పి. నెం.17464 దాఖలు చేశారు. ఈ కేసులో మధ్యవర్తిత్వ ఉత్తర్వులు ఇవ్వలేదు.

7. 13.06.2019 న నిర్వహించాలని ప్రతిపాదించిన భూమి లీజు హక్కుల వేలాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ శివపుజారి తిక్కయ్య శాఖ సభ్యులు 2019 డబ్ల్యు.పి. నెం.7075 దాఖలు చేశారు. వేలం ద్వారా వచ్చిన మొత్తాన్ని వడ్డీతో కూడిన ఫిక్స్ డ్ డిపాజిట్ లో జమచేయాలని ఆదేశాలు జారీ చేస్తూ తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాల ఉమ్మడి హైకోర్టు సింగిల్ జడ్జి 10.06.2019న ఉత్తర్వులు జారీ చేశారు.

8. 03.06.2021 న నిర్వహించాలని ప్రతిపాదించిన వేలాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ శ్రీ శివపుజారి తిక్కయ్య శాఖ సభ్యుడు 2021 డబ్ల్యు.పి. నెం.10722 దాఖలు చేశారు. ఈ హైకోర్టు 27.05.2021 నాటి ఉత్తర్వుల ద్వారా వేలాన్ని కొనసాగించడానికి అనుమతించింది మరియు దానిని ఖరారు చేయడానికి కాదు.

9. ఈ కేసులన్నింటిలోనూ పిటిషనర్ల వాదన ఏమిటంటే వంశపారంపర్య అర్చకత్వాన్ని చట్టం ద్వారా రద్దు చేసినప్పటికీ, చట్టంలోని సెక్షన్ 34(2) వంశపారంపర్య అర్చకత్వ వ్యవస్థను కొనసాగించడానికి అనుమతించింది. వంశపారంపర్య అర్చకత్వ వ్యవస్థను రద్దు చేసినప్పటికీ, గౌరవ సుప్రీంకోర్టు ఆ మేరకు రాష్ట్రమే చేసిన దరఖాస్తు మేరకు అర్చకులకు జీతాలు నిర్ణయించకుండా భూమి కేటాయింపు ద్వారా సంప్రదాయ పద్ధతిలో చెల్లించే విధానాన్ని కొనసాగించడానికి అనుమతించిందని ఈ రిట్ పిటిషన్లలో పిటిషనర్ల తరపు న్యాయవాది శ్రీ ఎం విద్యాసాగర్ వాదించారు.

10. పిటిషనర్ తరపు న్యాయవాది శ్రీ డి.సుదర్శన్ రెడ్డి 2016 డబ్ల్యు.పి.నెం.19514లో పిటిషనర్ తరపు న్యాయవాది శ్రీ డి.సుదర్శన్ రెడ్డి వాదనలు వినిపిస్తూ, 18.06.2014న డబ్ల్యు.పి.ఎమ్.పి.నెం.20594లోని డబ్ల్యు.పి.ఎమ్.పి.నెం.20594లో 2014 నాటి 18.06.2014 నాటి వాస్తవాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకున్న ఉమ్మడి హైకోర్టు సింగిల్ జడ్జి ఇచ్చిన మధ్యవర్తిత్వ ఉత్తర్వును ప్రస్తావించారు. అర్చకులకు వేతన స్కేలు ఇంకా నిర్ణయించబడలేదు, అందువలన, ఆ భూముల లీజు హక్కుల వేలం అనుమతించబడదు.

11. శ్రీ డి.సుదర్శన్ రెడ్డి, 19.06.2010 నాటి మెమో నెం.1/28350/2010పై కూడా ఆధారపడతారు, దీనిలో దేవాదాయ శాఖలోని అన్ని డిప్యూటీ కమిషనర్లు, అసిస్టెంట్ కమిషనర్లు మరియు ఇతర అధికారులను అర్చకులకు వేతన స్కేలు నిర్ణయించకపోతే అర్చకులకు ఇచ్చిన భూముల లీజు హక్కుల వేలంలో ముందుకు వెళ్లవద్దని దేవాదాయ శాఖ కమిషనర్ ఆదేశించారు.

12. 5వ ప్రతివాదిగా కౌంటర్ అఫిడవిట్ దాఖలు చేసింది. పిటిషనర్లకు 1994 నుంచి భూములు లేవని, 14.08.2015 నాటి అసిస్టెంట్ కమిషనర్ ఉత్తర్వుల ప్రకారం 5వ ప్రతివాది ఆలయంలోని అర్చకులకు జీతాలు చెల్లిస్తున్నారని కౌంటర్ అఫిడవిట్ లో పేర్కొన్నారు. అర్చకులకు ఒకసారి జీతాలు చెల్లిస్తే గతంలో అర్చకులకు రిజర్వు చేసిన భూమి ఆదాయంపై హక్కును పొందలేరని పేర్కొన్నారు. 1972, 1973 ప్రొసీడింగ్స్ ప్రకారం 5వ ప్రతివాది ఆలయానికి కేటాయించిన భూమిని కొండాపురం గ్రామంలోని మరో సిద్ధేశ్వరస్వామి దేవస్థానం కైవసం చేసుకుంటోందని, ఆ వివాదం కారణంగా అర్చకుల వద్ద ఉన్న భూములు మినహా 5వ ప్రతివాది ఆలయానికి ఎలాంటి ఆదాయం రావడం లేదన్నది మరో వాదన. ఈ పరిస్థితుల్లో అర్చకులకు జీతాలు చెల్లిస్తున్నామని, అందువల్ల భూములపై ఎలాంటి హక్కులు, హక్కులు ఉండవని, భూముల లీజు హక్కుల వేలం ద్వారా వచ్చే

ఆదాయంపై హక్కు ఉండదన్నారు. కుటుంబంలోని ఈ రెండు శాఖల సభ్యులకు 2015 నుంచి జీతాలు చెల్లిస్తున్నట్లు చూపించే ఆధారాలను కూడా 5వ ప్రతివాది దాఖలు చేశారు. కోర్టు పరిశీలన:

13. ఈ రిట్ పిటిషన్లకు సంబంధించిన ఏసీ.66.85 సెంట్రల్ భూమి ప్రతివాది-దేవాలయానికి చెందినదని, ఆ భూమిలో కొంత భాగాన్ని వేతనం/జీతాల చెల్లింపునకు బదులుగా అర్చకులకు ఇచ్చారని ఈ కేసుల్లో అంగీకరించిన వాస్తవాలు.

14. 1987కు ముందు ఆలయాల్లో అర్చకులు, కార్యాలయ సిబ్బంది, ఇతర సేవకులకు వారి జీవనోపాధి కోసం సేవా ఇనామ్లు ఇచ్చేవారు. అయితే, 1987 చట్టం 30 అటువంటి పథకాలన్నింటినీ రద్దు చేసింది. సెక్షన్ 34 ప్రకారం మిరాసిదార్లు, అర్చకులు, ఇతర అధికారులు, సేవకుల వంశపారంపర్య హక్కులను రద్దు చేశారు. 1987 నాటి 30వ చట్టం రాజ్యాంగ చెల్లుబాటును గౌరవనీయ సుప్రీంకోర్టు ఎ.ఎస్.నారాయణ దీక్షితులు వి.లో నివేదించిన తీర్పులో సమర్థించింది. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్రం 1 . ఏదేమైనా, సర్వీస్ ఇనామ్ ల వ్యవస్థను రద్దు చేసి, ఆలయ ఆదాయంలో వాటాను సమర్థిస్తూ, గౌరవనీయ సుప్రీంకోర్టు 132 నుండి 134 పేరాగ్రాఫ్ లలో ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొంది:

132. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో మొత్తం 32,201 దేవాలయాలు ఉండగా, వాటిలో 7761 దేవాలయాలు మదింపు చేయదగిన సంస్థలు. మిగిలిన 24,440 దేవాలయాల్లో ఏడాదికి రూ.1000 కంటే ఎక్కువ ఆదాయం ఉండగా, వాటిలో 582 దేవాలయాలు మాత్రమే రూ.10,000 కంటే ఎక్కువ ఆదాయం కలిగి ఉన్నాయి. కేవలం 8 దేవాలయాలకు మాత్రమే ఏడాదికి రూ.20 లక్షలకు పైగా ఆదాయం వస్తోంది. 24,440 చిన్న దేవాలయాల్లోని అర్చకులు, ఉద్యోగుల వంశపారంపర్య హక్కులను రద్దు చేసి గ్రేడెడ్ వేతన స్కేల్స్ ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా వారి జీవనోపాధి కోల్పోతారు. శ్రీ మార్కండేయ సమర్పించిన లిఖితపూర్వక వాదనలలో ఈ సమాచారం ఇవ్వబడింది, కాని విచారణ సమయంలో వాటిని ధృవీకరించే సందర్భం మాకు లేదు. నిబంధనల ప్రకారం ప్రవేశపెట్టిన వేతన ప్రమాణాలు, వేతన చెల్లింపు విధానం నిర్ణయించే సూత్రాలను గుర్తించాల్సి ఉంటుంది. ఏ మెటీరియల్ లేనప్పుడు దానికి సంబంధించి ఏదైనా కనుగొనడం మాకు కష్టం. ఆర్థిక శాఖ డిప్యూటీ సెక్రటరీ, ప్రభుత్వ సంయుక్త కార్యదర్శి, రెవెన్యూ (దేవదాయ శాఖ) జాయింట్ కమిషనర్, దేవదాయ శాఖ జాయింట్ కమిషనర్లతో కూడిన కమిటీని ఏర్పాటు చేసి అవసరమైన,

మెటీరియల్ సాక్ష్యాలను ప్రభుత్వం ముందు ఉంచేందుకు స్వేచ్ఛనిచ్చారు. వివిధ దేవాలయాల్లోని అర్చకుల వేతనాలను హేతుబద్ధీకరించడం, వారికి జీతాలు చెల్లించే విధానాన్ని కమిటీ పరిశీలిస్తుంది. నిబంధనలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆమోదించిన తర్వాత, ప్రతివాదులు తదుపరి ఆమోదం కోసం వాటిని కోర్టు ముందు ఉంచాలి.

133. అర్చకునిగా లేదా ఇతర పదవుల్లో నియమించే వంశపారంపర్య హక్కును రద్దు చేయడాన్ని మనం సమర్థించినప్పటికీ, వైఖానస సాహిత్యం మరియు ఇతర విషయాల నుండి లభించిన ఆధారాలు అర్చకుడు రోజువారీ ఆచారాల నిర్వహణలో దేవుడికి తన సంపూర్ణ అంకితభావాన్ని ప్రసాదించాలని సూచిస్తున్నాయి; అదే సమయంలో, అతన్ని మరియు అతని కుటుంబ సభ్యులను సౌకర్యవంతంగా ఉంచాలి. అతని సేవలకు కేటాయించిన ఆస్తి లేదా సమర్పణలు లేదా జీతం చెల్లించడం ద్వారా వచ్చే ఆదాయం ఏవైనా ఉంటే, అతను సౌకర్యవంతంగా జీవించడానికి ఒక వనరుగా గుర్తించబడుతుంది. రాజ్యం తన లౌకిక అధికారాన్ని ఉపయోగించి అర్చకుల నియామకాన్ని నియంత్రిస్తుంది, ఇది ఇంతకు ముందు సమర్థించబడింది; అదేవిధంగా, అతను, తన కుటుంబంతో పాటు, రోజువారీ సౌకర్యంతో ఉంచాల్సిన అవసరం ఉంది, తద్వారా అతను దేవుని ఆచార ఆరాధనను కొనసాగించడానికి తనను తాను అంకితం చేసుకోవడం కొనసాగిస్తాడు. ఇంతకు ముందు సూచించిన విధంగా, అతను పనిచేసే ఆలయం యొక్క గ్రేడ్ ప్రకారం అతని సేవా నిబంధనలు, వేతన స్కేల్ మరియు ఇతర వేతనాలను ప్రభుత్వం నిర్ణయించాలి మరియు విధి మరియు సేవా కాలాన్ని క్రమబద్ధీకరించాల్సి ఉంటుంది. అంతేకాకుండా ఆలయ అర్చకులు, ఇతర ఉద్యోగులు, దేవాలయాల్లో పనిచేస్తున్న పండితులు, కమిషనర్ పర్యవేక్షణలో సంక్షేమ కార్యక్రమాలు చేపట్టాలన్నారు. కాబట్టి అర్చకులు, ఇతర ఉద్యోగులు, వారి కుటుంబ సభ్యులకు తగిన వసతి, ఆయా ప్రాంతాల్లోని ఆగమాల్లో రిఫైషర్ కోర్సులు, కోర్సుల ద్వారా విద్య, వారి పిల్లలకు వైద్య సదుపాయాలు, విద్యా సౌకర్యాలు, సొంత ఇళ్ల నిర్మాణానికి రుణాలు, ఆలయంలో వసతి అందుబాటులో ఉన్న చోట వారికి సహేతుకమైన అద్దెకు ఇచ్చే పథకాన్ని ప్రభుత్వం ముందుకు తీసుకురావాలి. సమూహ బీమా పథకం, ప్రమాదం, మరణం వంటి అనుకోని ఆకస్మిక సంఘటనలు, వితంతువు లేదా విద్యావంతులైన నిరుద్యోగ యువతకు పునరావాసం లేదా యాదృచ్ఛిక మరియు ఆర్థిక

సంక్షేమంలో భాగంగా ఉండే ఇతర చర్యలు. ఇప్పటికే ఉన్న మరియు కల్పించిన ఇలాంటి సౌకర్యాల పరిధిని ప్రతిపాదిత పథకం నుండి మినహాయించవచ్చు. ఇతర అంశాలకు తగిన పథకాన్ని రూపొందించాలి.

134. దేవాదాయశాఖ అదనపు కమిషనర్, రెవెన్యూ శాఖ సంయుక్త కార్యదర్శి/డిప్యూటీ సెక్రటరీ (దేవాదాయ శాఖ)తో కూడిన కమిటీని ఏర్పాటు చేయాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని ఆదేశించింది. అర్చకులకు చెందిన ఇద్దరు ప్రతినిధులను వారి సంఘాలు నామినేట్ చేయాలి మరియు దేవాలయాల యొక్క ఇతర అధికారులు / సేవకుల యొక్క ఒక ప్రతినిధి. పథకం రూపకల్పనలో అర్చకుల ప్రతినిధులు తమ అభిప్రాయాలను, అంశాలను కమిటీ ముందు ఉంచే అవకాశం ఉంటుంది. ఈ కమిటీ పథకాలపై లోతుగా అధ్యయనం చేసి వాటిని రూపొందిస్తుంది. ఈ పథకం రూపుదిద్దుకున్న తర్వాత ప్రభుత్వం దీనిపై నిర్ణయం తీసుకుంటుందని, ఆమోదం పొందిన పథకాన్ని తదుపరి చర్యల కోసం నేటి నుంచి ఆరు నెలల్లోగా ఈ కోర్టు ముందు ఉంచుతుందన్నారు.

15. పైన పేర్కొన్న ఆదేశాలకు అనుగుణంగా ప్రభుత్వం ఈ అంశాలపై కమిటీలను ఏర్పాటు చేసింది. ఆ తర్వాత ప్రభుత్వ సిఫారసులతో సహా ఆ నివేదికలను సుప్రీంకోర్టు ముందు ఉంచారు. ఎ.ఎస్.నారాయణ దీక్షితులు కేసులో సుప్రీంకోర్టు తన తీర్పులో. ఆంధ్రప్రదేశ్ 2 రాష్ట్రం ఈ సిఫార్సులను గుర్తించింది. ప్రభుత్వం ఆమోదించి సుప్రీంకోర్టు ముందు ఉంచిన కమిటీ సిఫారసుల్లో ఒకటి వివిధ దేవాలయాల్లో అర్చకులకు వేతనాల చెల్లింపు అంశం. దేవాలయాల వార్షికాదాయం రూ.5,00,000/- లోపు ఉంటే ఆయా ఆలయాలను దేవాదాయ శాఖ పర్యవేక్షణలో ఆయా ఆలయాల యాజమాన్యాలు నిర్వహించడానికి అనుమతించాలని, అర్చకులు వేతన చెల్లింపునకు బదులుగా ఇచ్చిన ఆస్తులను తమ వద్దే ఉంచుకునేందుకు అనుమతించాలని పేర్కొంది. ప్రభుత్వం చేసిన ఈ సిఫార్సును సుప్రీంకోర్టు కూడా ఆమోదించింది.

ఆ తర్వాత సెక్షన్ 34(3), సెక్షన్ 144ను 2007 చట్టం 33 ద్వారా 03.01.2008 నుంచి అమల్లోకి తెచ్చారు. ఈ రెండు నిబంధనల ఉద్దేశం ఏమిటంటే, అర్చకత్వ సేవలో కొనసాగుతున్న అర్చక కుటుంబాలకు చెందిన అర్హులైన సభ్యులు, సంబంధిత అధికారిచే గుర్తించబడిన విధంగా, వారి అర్చకత్వ సేవను కొనసాగించే హక్కును కలిగి ఉంటారు. అయితే వారికి గతంలో ఉన్న వేతనానికి బదులుగా సెక్షన్ 144 ప్రకారం వేతనాలు ఇవ్వనున్నారు. సెక్షన్ 144 యొక్క మొదటి నిబంధన

ప్రకారం, సెక్షన్ 144 యొక్క నిబంధనలు వార్షిక ఆదాయం రూ.5,00,000/- కంటే ఎక్కువ ఉన్న సంస్థలకు మాత్రమే వర్తిస్తాయి. ధార్మిక పరిషత్ ఆమోదం పొందిన తర్వాత ఆ సంస్థ అర్చకులు, కార్యాలయ సిబ్బందికి సర్వీసు నిబంధనలు, వేతనాలు చెల్లించేలా ఏదైనా సంస్థ విషయంలో ఒక పథకాన్ని రూపొందించే అధికారం కమిషనర్ కు ఉంటుందని రెండో నిబంధనలో పేర్కొన్నారు.

ఆ తర్వాత దేవాదాయశాఖ కమిషనర్ 19.06.2010న అన్ని ప్రాంతీయ జాయింట్ కమిషనర్లు, డిప్యూటీ కమిషనర్లు, అసిస్టెంట్ కమిషనర్లకు అర్చకులకు జీతాలు నిర్ణయించకుండా సర్వీస్ ఇనామ్లుగా ఉన్న వ్యవసాయ భూములను బహిరంగ వేలం వేయరాదని ఆదేశిస్తూ మెమో నెం.1/28350/2010 జారీ చేశారు.

18. సెక్షన్ 34 (4) కింద రూపొందించిన ఆంధ్రప్రదేశ్ చారిటబుల్ అండ్ హిందూ ధార్మిక సంస్థలు, ఎండోమెంట్స్ ఆఫీస్ హోల్డర్స్ అండ్ సర్వెంట్స్ సర్వీస్ రూల్స్, 2000 (క్లుప్తంగా 'రూల్స్') చట్టంలోని సెక్షన్ 153 ప్రకారం, ప్రతి సంస్థ ట్రస్టీ ప్రతి కేటగిరీ లేదా గ్రేడ్లోని హోదాలు మరియు పోస్టుల సంఖ్యను పేర్కొంటూ ఒక షెడ్యూల్ను తయారు చేయాలి. వారి జీతభత్యాలు, అర్హతలు, నియామక విధానం మరియు ఆమోదం కోసం కాంపిటెంట్ అథారిటీకి సమర్పించడం, ఆ తరువాత, అవసరమైన మార్పులు, చేర్పులు లేదా మినహాయింపులతో షెడ్యూల్ ను ఆమోదించాలి.

19. పై నిబంధనల ప్రకారం చట్టబద్ధమైన అవసరాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని అర్చకులకు వేతనాలు నిర్ణయించాలి.

20. పైన పేర్కొన్న వాస్తవాలన్నీ, అర్చకులకు గతంలో వేతనంగా ఇచ్చిన దేవాలయానికి చెందిన భూమి లీజు హక్కులను అటువంటి అర్చకులకు వేతన స్కేలు నిర్ణయించి, ఆ స్కేల్ ప్రకారం వేతనాలు చెల్లించే వరకు వేలం వేయడానికి వీల్లేదనే నిర్ధారణకు దారితీస్తుంది.

21. తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాలకు సంబంధించి హైదరాబాద్ లోని గౌరవనీయ హైకోర్టులో ఇలాంటి సమస్య తలెత్తినప్పుడు గౌరవనీయులైన హైకోర్టు సింగిల్ జడ్జి 18.06.2014న డబ్ల్యు.పి.ఎమ్.పి నెం.20594లో జారీ చేసిన ఉత్తర్వు ద్వారా 2014 డబ్ల్యు.పి.నెం.16585లో ప్రతివాదికి వేతన స్కేలును నిర్ణయించాలని ఆదేశించారు. కర్త దేవాలయానికి చెందిన భూముల లీజు హక్కులు.

22. ఈ ఉత్తర్వు మధ్యవర్తిత్వ ఉత్తర్వు అయినప్పటికీ, ఆ ఉత్తర్వు యొక్క నిషేధితో నేను గౌరవపూర్వకంగా ఏకీభవిస్తున్నాను. దేవాలయాలకు చెందిన సర్వీస్ ఇనాం భూముల ద్వారా వచ్చే ఆదాయంతో జీవనం సాగిస్తున్న దేవాలయాల అర్చకులు అలాంటి అర్చకుల వేతన స్కేలు, ఇతర సేవా నిబంధనలను తగిన అధారిటీ నిర్ణయించే వరకు ఆ భూములను వదులుకోలేరని నా అభిప్రాయం.

23. ప్రస్తుత కేసులో అర్చక కుటుంబాల్లోని రెండు శాఖల సభ్యులకు జీతాలు ఇస్తున్నారనేది ప్రతివాదుల వాదన. అయితే, ఈ అర్చకులకు గ్రేడ్లు, ఇతర సర్వీసు షరతులు ఫిక్స్ చేశారా లేదా అన్నదానిపై స్పష్టత లేదు. వాస్తవానికి అర్చకులకు తాత్కాలిక వేతనం చెల్లించడం మినహా ప్రతివాదులు అర్చకులకు జీతభత్యాలు నిర్ణయించే ఏ పథకాన్ని రూపొందించలేదని తెలుస్తోంది. అడ్ హాక్ జీతాల చెల్లింపును పై ప్రొసీడింగ్స్ ప్రకారం ఒక పథకం రూపకల్పనగా పరిగణించలేం.

24. ఈ పరిస్థితుల్లో రిట్ పిటిషన్లను ఖర్చు లేకుండా పరిష్కరిస్తూ, చట్టంలోని సెక్షన్ 144తో చదివిన నిబంధనల్లోని రూల్ 5లో పేర్కొన్న విధంగా ప్రతివాది ఆలయానికి ఒక పథకాన్ని రూపొందించి, ఈ ఉత్తర్వులు అందిన తేదీ నుంచి మూడు నెలల వ్యవధిలో అర్చకులకు అవసరమైన జీతాలు చెల్లించాలని ప్రతివాది అధికారులకు ఆదేశాలు జారీ చేస్తారు. లేనిపక్షంలో 04.07.1973 నాటి ఆర్డీ నెం.ఎ3/2089/70/4లోని దేవాదాయ శాఖ కమిషనర్ ప్రొసీడింగ్స్ ప్రకారం పిటిషనర్లు తమకు కేటాయించిన భూములను తిరిగి స్వాధీనం చేసుకునే హక్కు ఉంటుంది. వ్యవసాయ భూముల లీజు హక్కులకు సంబంధించి గతంలో నిర్వహించిన వేలం ద్వారా వచ్చిన ఆదాయాన్ని ఆలయానికి, అర్చకులకు సమానంగా పంచాలి. అయితే అర్చకులకు ఇప్పటికే చెల్లించిన జీతాల్లో కోత విధించి, అర్చకుల వాటా కింద వచ్చే డబ్బును ఆలయంలో అర్చకుల కుటుంబాలకు పంచే హక్కుకు అనుగుణంగా దేవస్థానం నిలుపుదల చేస్తుంది.

దీనికి కొనసాగింపుగా పెండింగ్ లో ఉన్న ఇతర పిటిషన్లు ఏవైనా ఉంటే వాటిని మూసివేయటమైనది.

న్యాయమూర్తి. ఆర్.రఘునందన్ రావు

8 సెప్టెంబర్, 2021

జె.ఎస్.

గౌరవనీయ జస్టిస్ ఆర్.రఘునందన్ రావు

W.P.Nos.19499, 2016 యొక్క 19514, 2017 యొక్క 17464, 2018 యొక్క
19797 2019 యొక్క 7075

మరియు

10722 ఆఫ్ 2021

8 సెప్టెంబర్, 2021

జి.ఎస్.